

tiója e követelményeknek megfelel, ha az akarat e szerint alkotja meg és építi ki az ítéletet, akkor az ítélet helyessége bizonyos.

Még *Dilthey* folytatja az előbbi számban megkezdett cikksorozatot «A XVII. század szellemi tudományosságának természetes rendszeréről», ismertetve a XVI. század theológiájának hármias irányát: az egyházi theológiát, a transcendentalis theológiát s az erkölestani rationalismust.

—nd—

* * *

«*Vierteljahrsschrift für wissenschaftliche Philosophie, unter Mitwirkung von Max Heinze und Alois Richter, herausgegeben von Richard Avenarius. Leipzig, 1892. XVI. Jahrgang.*»

A modern pszichológiai kutatás magas színvonalán álló jelen folyóirat utóbbi füzetében ismét nagyérdekű tanulmányt közöl *Wlassek*-től: «A füllabyrinthus tekervényeinek statikus funkcióirol és a térérzetekhez való viszonyukról». Azon kísérletek szolgálnak a cikkíró fejtegetéseinek alapjául, melyeket 1824-ben *Flourens* tett a hallás alapfeltételeinek megállapítása czéljából. A kísérletek oly módon történtek, hogy kívülről befelé haladva, a hallószervnek mind több-több részét semmisítette meg, s így vizsgálta, hogy vajjon az állatok a hangra akkor is reagálnak-e? Az eredmény meglepő volt. Siketeknél a félkör alakú csatornák átmetszése után úgy találta, hogy a fejnek sajátos mozgulatai állottak be. Ha mindkét felől elmetszte a vízszintes csatornákat, akkor közvetlenül a műtét után az állat feje vízszintesen kezdett ide-oda ingani. Ha a műtét után az állat lecsillapult, akkor teste, nyugodt helyzetben, tökéletes egyensúlyban maradt, de mihelyt jární kezdett, a fejrázás is kezdetét vette, s a test növekedő mozgásánál e rázás annyira elterjedt az állat minden testrészére, hogy utoljára minden szabályszerű lépés lehetetlenné vált, körülbelöl úgy, mint mikor az ember néhányszor körben forogva vagy fejét erősen rázva, elveszti szilárd támpontját.

Ezekre a kísérletekre 1870-ben *Goltz* ismét ráirányozta a figyelmet, s fejtegetései annyival előbbre vitték a kérdést, hogy ő a füllabyrinthust először fogta fel, mint érzékszervet. Abból indulva ki, hogy a labyrinthus átmetszése után fölmerülő tünetek a test egyensúlya megzavarásában nyilatkoznak, fölvetette a kérdést: melyik

mechanismus biztosítja hát az egyensúly fentartását, s minő szerep jut e mechanizmusban a föllabyrinthusnak? Ez a mechanizmus tapasztalataink szerint három részből állhat. Először egy érző végszervből, mely a központi idegrendszerrel közvetíti a test helyzetéről való tudatot a súlyerő irányával szemben. Másodsor a központi szervből, mely a tudatot fölveszi s a harmadik részre viszi át, azaz egy központosító vezetékű idegszerkezetre, mely azokat az izmokat innerválja, melyek a megzavart egyensúly helyreállítását lehetővé teszik. Mivel a kísérleteknél sem a központosító vezetékű idegszerkezet, sem a központi idegrendszer nem sérült meg, tehát a schema szerint a félkör alakú csatornákat úgy kell tekinteni, mint a mechanizmus érző végszervét.

Érdekes példákkal bizonyítja ezt *Wlasssek*. Egy mindkét oldalon föllabyrinthusától megfosztott süket rovar nem bír repülni, de sőt egyéb mozgásokra sem képes, melyekhez az izominnerváció szabatos mérlegelése szükséges. Ilyen állatok például csak később tanulnak meg maguktól enni; föllabyrinthusuk eltávolítása első idejében nem képesek az előttük heverő magvakat csőreikkel úgy fölszedni, hogy valósággal lenyelhessék. Alig pár centiméternyi akadályon nem bírnak átrepülni.

Nem kevésbé érdekes dolgozatok *Corneliusé*: «Über Verschmelzung und Analyse», s *Zahlflecké*: «Die Wichtigkeit der Reproductionsgeföhle» — mely utóbbiban azt a jelenséget vizsgálja az író, hogy újonnan fölmerült képzetekhez oly érzetek járulnak, melyek korábbi emóciókban bírák alapjokat. Ez érzetek, melyeket reproducálóknak nevez, nemcsak fontos segélyt képeznek az emberi természet mindennapi fejlődésében, de sőt, ha meggondoljuk, mily benső összefüggésben áll az ember érzéki világa értelmi világával, azt kell hinnünk, hogy csakis általuk foghatjuk föl a külvilág helyzeteit.

* * *

—nd—

A *Ribot* által szerkesztett «*Revue philosophique*» 1892. évi 17-ik évfolyamának deczemberi füzetében *Lannestól* találunk becses cikket, mely Oroszország bölcséleti mozgalmait ismerteti, mély alapossággal. A cikk már második s ezúttal Hegel philosophiájáról s Oroszország philosophiai klubjairól szól. Oroszországban körülbelül 1835. év táján nyert a hegeli philosophia